

DANSKE ELITERESULTATER 2017

Et bump på vejen eller reel tilbagegang?
Danmarks konkurrenceevne i international elitesport

Notat / Januar 2018

Rasmus K. Storm &
Klaus Nielsen

Idrættens
Analyseinstitut

DANSKE ELITERESULTATER 2017

Titel

Danske elitesresultater 2017: Et bump på vejen eller reel tilbagegang? Danmarks konkurrenceevne i international elitesport

Forfatter

Rasmus K. Storm & Klaus Nielsen

Layout

Idrættens Analyseinstitut

Forsidefoto

Jens Dresling/Polfoto

Udgave

1. udgave, København, januar 2018

Pris

Notatet kan downloades gratis i vidensbanken på www.idan.dk

ISBN

978-87-93375-33-8 (pdf)

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut

Kanonbådsvej 4 A

DK-1437 København K

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Gengivelse af dette notat er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Resume	5
English summary	7
Indledning.....	9
Hvordan måler man konkurrenceevnen i international elitesport?	10
Udviklingen i Danmarks konkurrenceevne i de olympiske sommerdiscipliner	12
Udviklingen i medaljehøsten	13
Udviklingen i top 8-point	16
Udviklingen i markedsandele.....	19
Danmarks justerede konkurrenceevne: Sommersport	21
Udviklingen i Danmarks konkurrenceevne: Vinterolympiske discipliner.....	24
Udviklingen i medaljehøsten	24
Udviklingen i top 8-point	24
Udviklingen i markedsandele.....	26
Opsamling og perspektivering: Hvor er dansk elitesport på vej hen?.....	27
Om forfatterne	31
Litteraturhenvisninger	32

Resume

Der var mange fremragende danske sportspræstationer i 2017 som eksempelvis Viktor Axelsens turneringssejre og kvindelandsholdets sølvmedaljer ved EM i fodbold. Samlet var det imidlertid ikke noget godt år for dansk elitesport sammenlignet med de foregående år.

Der er mange måder at måle præstationsniveau og konkurrenceevne i elitesport på. Der er vidt spillerum for vilkårligt valg af målestok og forskellige tolkninger af udviklingen. Dette notat anvender en målestok, der giver mulighed for systematisk sammenligning af resultater over tid. Der ses kun på OL-discipliner, og for år mellem olympiske lege medregnes resultater fra VM, placering på verdensranglister eller lignende.

Notatet, der bygger videre på tidligere analyser, viser markant tilbagegang for dansk elitesport i de sommerolympiske discipliner i 2017. Der er ikke kun tale om tilbagegang i forhold til det succesrige OL i Rio, men faktisk i forhold til alle år siden 2010.

I sammenligning med gennemsnittet for perioden 2013-16 er det samlede antal medaljer reduceret fra 13 til 9. Summen af top 8-point er faldet fra 132 til 110. Danmarks 'markedsandel' af samtlige top 8-point er faldet fra 1,17 pct. til 0,88 pct. svarende til et fald på 25 pct. Danmark 'overpræsterer' fortsat set i forhold til landets økonomiske forudsætninger og befolkningsgrundlag, men i rangeringen af 'overpræsterende' lande er Danmark rykket mærkbart ned.

Der er således ikke nogen tvivl om, at 2017 repræsenterer et tilbageslag for dansk elitesport. Dette rejser spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om en ny og måske vedvarende tendens, eller det blot er et 'bump på vejen' som resultat af tilfældige udsving.

I notatet diskuteres dette spørgsmål. Det anføres, at en del af tilbagegangen skyldes ændringer i OL-programmets sammensætning, der indebærer introduktion af nye sportsgrene, hvor Danmark er langt fra at være internationalt konkurrencedygtige, og fjernelsen af eksempelvis letvægtsfireren fra det olympiske program.

Tilbagegangen skyldes dog først og fremmest et svagere præstationsniveau i cykling, sejlsport, svømning og håndbold. Andre idrætsgrene såsom badminton og ridning klarede sig bedre i 2017 end året før, men ikke tilstrækkeligt til at opveje tilbagegangen i andre af dansk elitesports paradeidrætsgrene.

Fremtidsperspektiverne er imidlertid positive for cykling og håndbold med konstant fremragende resultater i VM på junior- og ungdomsniveau, og i disse sportsgrene er tilbagegangen næppe mere end det førømtalte bump i vejen. Den eneste idrætsgren, hvor resultaterne i 2017 var markant ringere end alle de senere år, er svømmesporten, hvor der er et generati-onsskifte i gang.

Det er således nærliggende at antage, at den aktuelle nedgang er midlertidig oven på en periode med stort set udbrudt fremgang, der toppede i 2016 ved de sommerolympiske lege.

Niveauet for udlodningsmidler til Team Danmark i de kommende år er fastlagt på et stabilt niveau i den nye udlodningslov. På længere sigt er det sandsynligt, at den danske konkurrenceevne inden for international elitesport vil falde svagt, medmindre Team Danmark og resten af elitesportssystemet finder andre veje til at generere øgede midler til eliteidrættten.

English summary

2017 was a year with many excellent results by Danish elite athletes. Two prominent examples were the rise of badminton player Viktor Axelsen to be the no. 1 ranked singles player in the world and the silver medals to the Danish women's football team at the European Championships. However, overall it was not a good year for Danish elite sports in comparison with previous years.

There are many ways of measuring national elite sport performance level and competitiveness and there is much scope for arbitrary choice of measure and for varying evaluation of developmental trends.

This paper applies a measure that makes possible systematic comparison of national elite sport competitiveness over time. It only includes results in disciplines on the programme in the forthcoming Olympic Games. For the years in-between Olympic Games, it is based on results from annual world championships, world ranking lists or similar measures.

Building on similar studies from previous years, the paper shows a significant decline in Danish elite sports competitiveness in 2017. The decline is evident, not only in comparison with the Olympics in Rio, which was very successful for Danish elite sports, but actually in relation to all years since 2010 when the recent Golden Age of Danish elite sports took off.

Compared to the average level in 2013-16, the total number of medals fell from 13 to 9. The total top 8-points declined from 132 to 110. Denmark's 'market share' of the total number of top 8-points dived from 1.17% to 0.88%, a decline of 25%.

The paper uses a regression model to estimate how different countries perform in relation to what you should expect from its economic level and population. Denmark has consistently outperformed such expectations but it does so significantly less in 2017 than in previous years.

In conclusion, there is no doubt that Danish elite sports experienced a significant decline of performance level in 2017. The question is whether this represents a more permanent trend or rather a temporary setback because of random factors.

The paper notes that part of the decline is caused by changes in the Olympic programme. Denmark is far from being competitive in any of the new sports, which will be introduced in Tokyo 2020. Further, other changes in the programme such as the removal of rowing's lightweight men's four also disfavour Denmark.

However, the overall decline is mostly caused by weaker than usual results in 2017 in some of Denmark's most medal winning sports such as cycling, sailing, swimming and handball. Other sports such as badminton and equestrian sports did better in 2017 but this could not compensate for the weak performance in the above sports that represent some of the traditional Danish strongholds.

However, in cycling and handball, the results fluctuate from year to year and the food chain of talents is functioning very well with top results in international championships at junior and youth level. In these sports, the decline in 2017 was hardly more than a temporary setback.

On the other hand, in swimming the results in 2017 were much weaker than in all the preceding years. There is an on-going generational shift in Danish swimming and in the declining results is probably a sign of a more significant future trend.

Overall, it is likely that the decline in 2017 will be a temporary and relatively small deviation from the trend of the last 5-7 years. However, the budget of the Danish elite sports organisation, Team Denmark has for some years stagnated in real terms and this may initiate a trend with slowly declining competitiveness in the longer run, although with random fluctuations from year to year.

Indledning¹

Idrættens Analyseinstitut (Idan) følger løbende udviklingen i dansk elitesport. Det sker med henblik på at vurdere den danske konkurrenceevne i de olympiske discipliner. Dette notat er en opfølgning på tidligere års analyser (se fx: Nielsen & Storm, 2014; Storm & Nielsen, 2013, 2015), og søger at perspektivere det aktuelle niveau med udgangspunkt i de historiske resultater.

Som en tilføjelse til tidligere års analyser inddrages i år et kort blik på Danmarks konkurrenceevne i de vinterolympiske discipliner. Danmark er traditionelt en sommersportsnation, og der satses i meget svag udstrækning på vintersport.

Dog har Danmark tidligere opnået medaljer ved vinter-OL, og i sammenligning med vores nordiske nabolande kan det være nyttigt også at inddrage vinterdiscipliner for at vurdere forskelle og ligheder i et mere helhedsorienteret lys. Analysen af udviklingen i de vinterolympiske discipliner bygger videre på Storm og Nielsen (2017).

Efter en række meget succesrige år (2011-2016) for dansk elitesport viser resultaterne i 2017 klar tilbagegang.

Tilbagegangen i 2017 i forhold til de foregående seks år er tydelig, men det er ikke givet, at dette er udtryk for en reel tilbagegang forstået som udtryk for en egentlig og vedvarende svækkelse af dansk elitesports internationale konkurrenceevne.

Tilbagegangen kan være udtryk for et 'bump på vejen' eller tilfældige udsving. Indeværende artikel indeholder en diskussion af, hvorvidt dette er tilfældet, eller om de generelt svagere resultater er udtryk for en reel forringelse af danske elitesports konkurrenceevne.

Notatet er opbygget som følger: Først gives en kort indføring i, hvordan man måler konkurrenceevnen i international elitesport. Derefter ses kort på resultaterne ved OL i Rio, hvorefter de danske resultater i såvel de sommerolympiske som i de vinterolympiske discipliner i 2017 gennemgås.

Til sidst slutes af med en opsamlende perspektivering, der vurderer det fremtidige danske potentiale. Undervejs er der endvidere tal og kommentarer til udviklingen i internationale styrkeforhold for de mest medaljevindende nationer samt sammenlignelige mindre lande, herunder de øvrige nordiske lande.

¹ Notatet gentager i visse tilfælde tekst fra tidligere analyser. Det sker fx i forbindelse med redegørelsen for den anvendte metode. Datagrundlaget bygger for de historiske resultaters vedkommende på tidligere analyser, der er opdateret med aktuelle tal for året.

Hvordan måler man konkurrenceevnen i international elitesport?

Der er mange måder at måle den danske konkurrenceevne på. Man kan eksempelvis se på medaljer enten ved internationale mesterskaber i samtlige discipliner og sportsgrene eller udelukkende i de olympiske sportsgrene. Det er de to mål, Team Danmark (TD) og Danmarks Idrætsforbund (DIF) normalt anvender, når de ved årets slutning vurderer, hvordan Danmark har klaret sig.

Idan har i en årrække anvendt en lidt anden målemetode for årene mellem de olympiske lege (OL). For hver OL-disciplin medregnes resultater fra årets verdensmesterskaber (VM) eller tilsvarende konkurrencer. Der afholdes årlige VM i de fleste discipliner, mens der i andre afholdes tilsvarende konkurrencer som World Cup.

I de fleste øvrige discipliner medregnes placeringer på de årlige verdensranglister, og i nogle sportsgrene med klar europæisk dominans – såsom håndbold – medtages resultater fra europamesterskaber (EM) korrigeret for ikke-europæiske nationers resultater ved det foregående OL eller VM. Det kan ses som et forsøg på at opgøre, hvordan resultaterne ville være blevet, hvis der var blevet afholdt OL i årene mellem olympiske lege – et slags simuleret OL.²

At simulere OL indebærer, at der også tages højde for deltagelsesbetingelserne. I discipliner med kun én deltager per nation ved OL medregnes således kun den højst placerede deltager per nation i opgørelsen af 'simulerede' OL-resultater. For 2017 indebærer det fx, at kun en enkelt dansk båd medregnes i sejlsport for 49er FX. Udover 1. pladsen til Jena Mai Hansen og Katja Salskov-Iversen blev en anden dansk båd nr. 4 ved VM, men medregnes ikke i Idans opgørelse, da hvert land kun kan deltage med en enkelt båd ved OL.

Der tages endvidere højde for, at der i nogle tilfælde konkurreres om bronzemedaljer ved OL, hvor dette ikke er tilfældet ved VM. I sådanne tilfælde medtages den bronzevinder fra VM, der lå højst på verdensranglisten på det tidspunkt, VM blev afholdt.

² Der inddrages resultater for alle discipliner på programmet ved det kommende OL. Der konkurreres i 339 discipliner ved OL i Tokyo i 2020. I langt de fleste discipliner (288) blev der afholdt VM i 2017. I 16 af de 51 øvrige discipliner (hockey, klatring, riffel- og pistolskydning, rugby og surfing) afholdes World Cup eller lignende konkurrencer, der i praksis svarer til VM. I 28 discipliner medtages placeringer på officielle verdensranglister. De resterende syv discipliner er holdkonkurrencerne i redskabsgymnastik og ridning samt fodbold for mænd og en enkelt atletikdisciplin. I redskabsgymnastik for hold medregnes resultater ved OL 2016. I holdkonkurrencerne i de tre ride-discipliner medregnes resultater ved EM 2017 korrigeret for ikke-europæiske nationer placering ved OL. Den olympiske fodboldturnering for mænd har et unikt format (med undtagelse af tre spillere skal alle være under 23 år). Der findes ikke tilsvarende turneringer i årene mellem de olympiske lege. Der medregnes her resultater fra U20 VM, som anses for den turnering i 2017, der kommer tættest på OL-formatet. I en enkelt disciplin (4x400 m mixed stafetløb) er der ikke endnu internationale konkurrencer og heller ingen officiel rangliste, så der er intet grundlag for at inddrage denne disciplin i opgørelsen.

Dette indebærer for 2017 fx, at bronzen til Kamilla Rytter Juhl og Christinna Pedersen i badminton i denne sammenhæng medregnes som en fjerdeplads i stedet, eftersom de japanske guldvindere fra Rio også vandt bronze ved årets VM, og de medregnes her som sandsynlige vindere af en eventuel bronzekamp, da de var bedre placeret på verdensranglisten end danskere, da VM blev afholdt.

Idans opgørelse er velegnet til at sammenligne resultatudviklingen over tid og muliggør samtidig systematisk international sammenligning.³

Ud over antal medaljer ser en sådan simuleret OL-opgørelse også på top 8-point (nr. 1: 8 point, nr.2: 7 point, ... nr. 8: 1 point). I de senere år er Team Danmark og DIF også begyndt at opgøre top 8-point ved årlige VM og EM i OL-sportsgrene.

I det nedenstående fokuseres primært på top 8-point, da dette vurderes som den mest velegnede metode til at vurdere udviklingen i konkurrenceevnen for et mindre land som Danmark (Storm, Nielsen, & Thomsen, 2016).

³ Opgørelsen afviger fra Team Danmarks løbende opgørelser af medaljer og top 8-point. Team Danmark tager kun højde for faktisk afholdte mesterskaber og medtager både VM og EM. De to opgørelser har hver sine styrker og svagheder og kan supplere hinanden.

Udviklingen i Danmarks konkurrenceevne i de olympiske sommerdiscipliner

Dansk konkurrenceevne i international elitesport har de senere år været i reel bedring i de sommerolympiske discipliner. Tidligere analyser har blandt andet konkluderet, at Danmark er inde i en 'guldalder' (Nielsen & Storm, 2014).

Et konkret udtryk for det var utvivlsomt 2016, der var et overordentligt succesfuldt år for dansk elitesport. Danmark vandt for første gang badmintonsportens mest prestigefyldte trofæ, Thomas Cup. Søren Kjeldsen og Thorbjørn Olesen vandt golfsportens World Cup for hold. To danske kvindelige cykelryttere – Amalie Dideriksen og Annika Langvad – vandt VM i OL-discipliner, og danske sejlere vandt medaljer ved årets VM i halvdelen af de ti olympiske bådtyper.

Det var nogle få af de usædvanligt mange topresultater i løbet af året, men højdepunktet var utvivlsomt OL i Rio, hvor danske atleter vandt 15 medaljer, hvilket var den suverænt bedste danske medaljehøst i nyere tid.

Siden 1948 havde Danmark indtil 2016 aldrig vundet mere end ni medaljer ved noget OL, og kun i et enkelt år (1997) har Danmark vundet flere medaljer i OL-disciplinerne i årene mellem OL.

Flere af de danske medaljetagere (f.eks. Pernille Blume og Emma Jørgensen) evnede at toppe på det helt rigtige tidspunkt og vandt helt uventede medaljer, og en meget stor andel af den danske trup vendte hjem fra Rio med medaljer. Det var dog på ingen måder tilfældet, at alle medaljekandidater var succesrige.

På baggrund af resultaterne op til OL kunne tre af de danske OL-deltagere (Rene Holten Poulsen, Torben Grimmel og Annika Langvad) med rette anses for guldfavoritter. De skuffede alle sammen. Også flere af svømmerne og sejlerne præsterede under niveau. Alligevel blev det altså til imponerende 15 medaljer.

Der er andre måder at vurdere den danske indsats på. Den oftest anvendte medaljetabel rangerer nationer efter antallet af først guldmedaljer, dernæst sølvmedaljer og sidst bronze-medaljer.

Ud fra den målestok var den danske indsats mindre bemærkelsesværdig, fordi det kun blev til to guldmedaljer, og det samlede billede ville have været en del mindre positivt, hvis ikke nogle helt små marginaler havde været på dansk side i Pernille Blumes finale og i håndboldherrerne semifinalesejr over Polen efter forlænget spilletid.

Dertil kommer, at den danske indsats var mindre succesrig i henseende til antal top 8-point. Danmarks top 8-pointsum ved OL i Rio var mindre end ved det foregående OL i 2012 og på helt samme niveau som tilsvarende resultater i årene mellem de to OL.

En med rette positiv vurdering af den danske OL-indsats vil altså hæfte sig ved det usædvanligt høje antal medaljer, eller anderledes formuleret, evnen til at løfte topplaceringer op til medaljeniveau frem for en placering som nr. fire til otte.

En balanceret vurdering vil dog samtidig fremhæve, at der faktisk var færre danske top 8-placeringer end ved forrige OL, og samtidig, at kun små marginaler til dansk fordel forhindrede, at Danmark for kun anden gang siden 1936 ville være vendt hjem fra OL uden guldmedaljer.

Det var 2016. Hvordan er det så gået i 2017, det første år i den nye olympiske cyklus? Her er billedet mere entydigt. Dette notats måling af dansk elitesports internationale niveau viser tilbagegang for dansk eliteidræt.

Udviklingen i medaljehøsten

Resultatniveauet i 2017 er klart lavere end i 2016, og det er også lavere end noget andet år siden 2011. Tabel 1 viser samtlige danske top 8-placeringer i OL-disciplinerne i 2017. Heraf fremgår, at målt på medaljer resulterede 2017 i en høst på 9 medaljer, heraf 2 af guld, 1 af sølv og 6 af bronze.

Det var lige så mange guldmedaljer som i 2016, men Danmarks placering i medaljetabellen (nr. 37) er markant dårligere end ved OL i 2016 (nr. 28) på grund af det meget lavere antal sølv- og bronzemedaljer.

Tabel 1: Danske top 8-placeringer 2017

Placeringer	Navn	Disciplin
1	Viktor Axelsen	Badminton, single
1	Jena Mai Hansen, Katja Salskov-Iversen	Sejlsport, 49er FX ⁴
2	Emma Jørgensen	200 meter enerkajak
3	Emma Jørgensen	500 meter enerkajak
3	Amalie Dideriksen	Landevejscykling
3	Catherine Dufour, Anna Kasprzak, Anna Zibrandtsen, Agnete Kirk Thinggaard	Ridning dressur, hold ⁵
3	Hedvig Rasmussen, Christina Johansen	Roning toer uden styrmand, kvinder
3	Pernille Blume	Svømning, 100 meter crawl
3	Caroline Wozniacki	Tennis, single
4	Kamilla Rytter Juhl, Christinna Pedersen	Badminton, damedouble ⁶

⁴ En anden dansk båd blev nr. 4. ved VM, men medregnes ikke her, da hvert land kun kan deltage med en enkelt båd.

⁵ Ved EM blev Danmark nr. 2. Dette modsvarer en 3. plads ved det simulerede OL, eftersom det skønnes, at ud over europamestrene fra Tyskland var også USA bedre end Danmark i 2017.

⁶ Det danske par vandt bronze ved årets VM. I denne sammenhæng medregnes dog en 4. plads i stedet, eftersom der ved OL kun uddeles et sæt bronzemedaljer. De japanske guldvindere fra Rio vandt også bronze ved OL og medregnes her som sandsynlige vindere af en eventuel bronzekamp, da de var bedre placeret på verdensranglisten end danskere, da VM blev afholdt.

4	Niklas Larsen, Casper von Folsach	Banecykling, parløb
4	Pernille Blume	Svømning, 50 meter crawl
5	Mathias Boe, Carsten Mogensen	Badminton, herredouble
5	Mads Conrad-Petersen, Mads Pieler Kolding	Badminton, herredouble
5	Catherine Dufour	Dressur, individuelt
5	Tøger Rasmussen, Steffen Jensen, Tobias Kmepf, Joachim Sutton	Roning, firer uden styrmand
5	Stine Nielsen	Standardriffel ⁷
6	Casper Petersen	Banecykling, omnium
6	Sandra Toft Galsgaard, Sarah Iversen, Maria Fisker, Fie Woller, Kathrine Heindahl, Simone Böhme, Lotte Grigel, Stine Bodholt Nielsen, Mette Tranborg, Line Jørgensen, Kristina Kristiansen, Kristina Jørgensen, Trine Østergaard, Louise Burgaard, Stine Jørgensen, Line Haugsted, Althea Reinhardt	Håndbold, kvinder
6	Juliane Rasmussen, Aja Runge Holmegård	Roning, letvægtsdobbeltskuller, kvinder
7	Christian Lübeck, Len Ea Christiansen	Sejlsport, Nacra 17
7	Viktor Bromer	Svømning, butterfly, 200 meter
8	Rene Holten Poulsen	1000 meter enerkajak
8	Emil Espersen/Mathias Larsen	Roning, letvægtsdobbeltskuller, mænd
8	Signe Bro, Sarah Bro Emilie Beckmann, Pernille Blume	Svømning, 4x100 meter crawl, kvinder

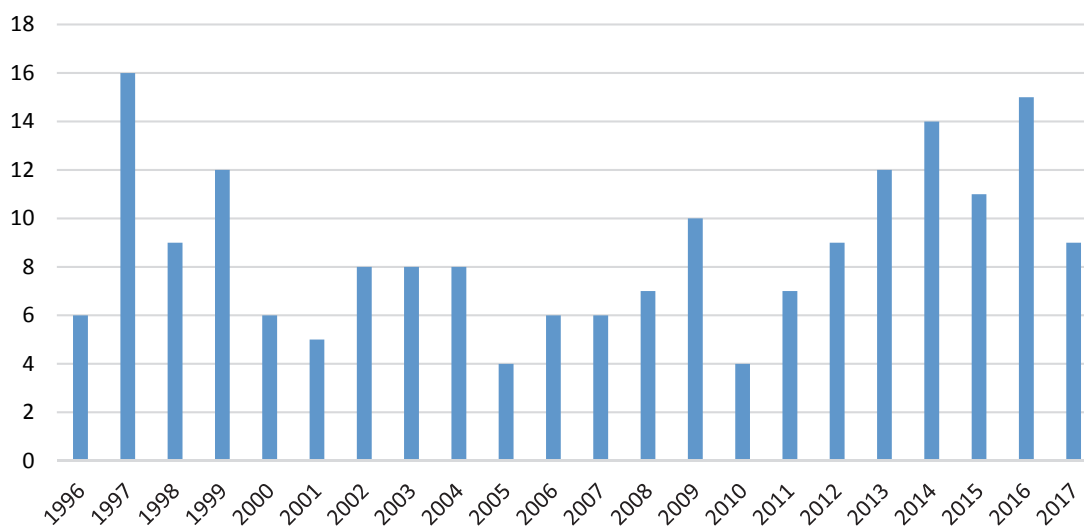
Det samlede antal medaljer i 2017 var væsentligt lavere end medaljehøsten ved OL 2016, og som det fremgår af Figur 1, var antallet også markant lavere end i de foregående fire år. Danmark vandt mange medaljer i OL-disciplinerne i anden halvdel af 1990'erne med 1997 som et absolut højdepunkt med 16 medaljer.⁸

I 2000-tallet frem mod 2008 vandt Danmark gennemsnitligt 6,4 medaljer med et udsving på mellem fire (2005) og otte medaljer (2002-2004). 2009 var ganske gunstigt med ti medaljer i OL-disciplinerne, men skyldes i væsentligt omfang hjemmebanefordelen, fordi Danmark dette år var vært ved mange VM-konkurrencer.

⁷ Placering ved årets World Cup finale.

⁸ De gode resultater i denne periode skal dog ses i lyset af Østblokkens kollaps, der betød, at de tidligere dominerende lande i Østeuropa var svækkede. I takt med at de tidligere østbloklønde har genvundet noget af deres tidligere styrke, har det også påvirket den danske konkurrenceevne, der svækkedes fra år 2000.

Figur 1: Udviklingen i antallet af medaljer i OL-disciplinerne 1996-2017

Efter et dyk i 2010 er Danmarks medaljehøst imidlertid steget år for år. Det er sket i en situation med forøget international konkurrence, hvor ikke kun de tidligere østbloklønde, men også flere andre nationer internationalt (gen-)udvikler medaljekapabilitet (De Bosscher, Shibli, Westerbeek, & Van Bottenburg, 2015).

Målt på medaljer må udviklingen i 2017 altså umiddelbart betragtes som en skuffelse. Alternativt kunne man vurdere udviklingen ud fra det samlede antal danske medaljer i årets VM og EM, sådan som Team Danmark gør det. En sådan opgørelse viser et markant fald i sammenligning med en tilsvarende opgørelse for 2013, som var det foregående efter-olympiske år.⁹

Mindre slemt ser det dog ud, hvis man kigger på spredningen i medaljer. Som det fremgår af Tabel 2, vinder de danske atleter stadig medaljer i en bred vifte af sportsgrene.

I 2017 vandt Danmark medaljer i otte sportsgrene, hvilket kun er én mindre end i 2016. Det tyder på en fastholdelse af den bredde i eliten, der blev konstateret i forbindelse med analysen fra 2016 (Storm & Nielsen, 2017).

⁹ Af Team Danmarks vurdering af sportsåret 2017 (Team Danmark, 2017) fremgår det, at det samlede antal VM- og EM-medaljer i de 24 specialforbund, som Team Danmark samarbejdede med i 2017, var i alt 60, hvilket kun er to lavere end i 2013. Disse tal er imidlertid ikke umiddelbart sammenlignelige. I 2017 blev der afholdt EM i badminton, hvilket ikke var tilfældet i 2013. Ved EM i 2017 vandt Danmark i alt 11 medaljer. Hvis disse medaljer fraregnes medaljehøsten i 2017, hvilket er nødvendigt, hvis tallene skal være sammenlignelige, er nedgangen i det samlede antal VM- og EM-medaljer særdeles markant – en tilbagegang fra 62 til 49.

Tabel 2: Danske medaljer i OL-disciplinerne 1996-2017 fordelt på sportsgrene

	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17
Sejlsport	1	1	2	1	1	1		2	2		1		1	1		2	2		2	2	2	1
Roning	2	4	1	1	1	1	3	1	1	1	1	2	2	1			3	1	1	1	2	1
Cykling	1	2		2								2	1	4	1		1	2	1	1	3	1
Badminton	1	3	4	3	1	2	1	2	1	1	1			1	2	1	2	2	2	2	2	1
Kano/kajak		1		1									1						1	1	1	2
Skydning		2			1			1									1	1				
Svømning								1					1	1		2		2	5	3	2	1
Håndbold	1	1	1		1		2		1		1	1				1		2	1		1	
Atletik		1	1	1	1		1		2												1	
Ridning				1		1					1		1									1
Boksning		1																				
Bordtennis									1	1												
Taekwondo				2				1														
Trampolin							1															
Brydning										1	1	1		2						1	1	
Tennis															1	1						1
Bue-skydning																		2				
Antal OL-sportsgrene m. medaljer	5	9	5	8	6	4	5	6	6	4	6	4	6	6	3	5	5	7	7	7	9	8

Udviklingen i top 8-point

Antal medaljer og placering i medaljetabellen er de mål, der oftest anlægges, når en nations konkurrenceevne i international elitesport vurderes. For mindre nationer er medaljer imidlertid en tvivlsom målestok.

Tilfældigheder og små marginaler kan give store udslag, og summen af top 8-point er derfor – som nævnt – en mere pålidelig målestok for dansk elitesports konkurrenceevne. Tabel 3 viser den historiske udvikling i de danske top 8-point i sammenligning med andre udvalgte nationer.

Tabel 3: Danske og udvalgte nationers top 8-point i de sommerolympiske discipliner 1996–2017

		Atlan- ta	Syd- ney	Athen	Beijing				London				Rio	
Place- ring (2017)	Land/År	1996	2000	2004	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	USA	1018	1001	1032	1068	968	1037	964	1096	1062	1068	952	1174	1282
2	Kina	551	580	672	967	723	866	924	843	721	777	847	767	716
3	Rusland	734	866	867	806	738	885	885	846	847	802	778	565	669
4	Storbritan- nien	204	337	385	499	534	567	596	708	546	581	602	702	673
5	Japan	209	236	387	330	312	438	402	385	387	439	389	421	572
6	Frankrig	444	502	420	476	465	507	499	421	416	520	468	486	568
7	Tyskland	759	721	624	499	671	602	596	558	694	639	564	505	524
8	Austra- lien	435	623	553	515	417	444	456	434	351	472	417	412	465
9	Italien	386	401	352	359	381	340	333	357	395	283	257	376	379
10	Holland	208	275	230	211	220	191	216	239	253	256	364	257	337
11	Syd-korea	285	300	326	289	250	295	273	304	232	237	235	247	325
12	Polen	229	223	184	215	217	201	224	152	227	188	242	159	292
13	Ungarn	222	212	228	161	225	217	199	194	234	188	191	169	281
14	Canada	235	222	225	254	223	235	234	228	223	248	269	292	279
15	Spanien	211	208	284	246	325	251	200	217	301	244	190	238	275
16	Brasilien	135	122	135	178	163	162	180	173	280	254	186	290	258
17	Ukraine	294	318	318	276	209	237	271	249	255	244	245	189	211
18	New Zealand	73	63	96	124	121	146	190	171	195	191	223	204	207
19	Cuba	256	310	245	261	198	200	148	156	164	139	157	151	153

23	Sverige	135	145	127	106	109	121	118	123	123	147	116	131	130

29	Danmark	107	92	98	87	146	84	112	148	133	129	132	135	110

45	Norge	75	80	68	94	66	67	67	46	42	36	30	30	69

78	Finland	58	48	21	51	35	34	6	35	47	47	22	14	18

Efter en periode med fremgang er Danmarks top 8-sum faldet tilbage til 2011-niveau. I den foregående olympiske periode, dvs. årene 2013, 2014, 2015 og 2016, har summen af top 8-point været 132 +/- 3 om året.

Det er væsentligt bedre end den gennemsnitlige pointsum i den foregående mellemolympiske periode frem mod London (114), selvom Danmark ikke på noget tidspunkt nåede det udsævanligt høje top 8-niveau (148) ved OL i 2012.

Målt på top 8-point er 2017 med andre ord udtryk for en markant forringelse af konkurrenceniveauet. Det er i den sammenhæng værd at bemærke, at Sverige holder niveauet og som følge heraf nu ligger markant højere end Danmark, der bortset fra et enkelt

år ellers har været bedste nordiske nation i alle årene efter 2011. Blandt de øvrige nordiske lande er Norge gået pænt frem som følge af store præstationer i især håndbold og atletik, mens Finlands præstationsniveau er meget lavt.

New Zealand, der ofte bliver brugt til at sammenligne danske forhold med, viser en stor grad af stabilitet. New Zealand ligger som vanligt ganske højt i tabellen set i forhold til sin størrelse og fastholder sin position som de små nationers supermagt i international elitesport. Også Ungarn er godt kørende.

Blandt de mest medaljevindende nationer er der sket relativt store forskydninger i styrkeforhold fra 2016 til 2017. Især Japan er gået frem, men også Rusland, USA, Frankrig, Holland og Australien opnåede betydeligt flere top 8-point i OL-disciplinerne end i 2016.

Dette hænger dog delvis sammen med indførelsen af en række nye discipliner på OL-programmet i 2020, og Idans opgørelse baseres i lighed med tidligere år på programmet ved det umiddelbart forestående OL.

Det fremgår af Tabel 4, at udvidelsen af OL-programmet især favoriserer USA, Japan og Australien, der vinder mange medaljer og top 8-point i de nye discipliner. Tabellens sidste kolonne viser, hvordan de mest medaljevindende nationer klarede sig i 2017 freregnet resultaterne i de nye discipliner.

Tabel 4: Top 8-point for de mest medaljevindende nationer i 2017 i forhold til 2016

Nation	Forandring 2016-2017	Points i de nye discipliner 2017	Forandring 2016/2017 i de 'gamle' discipliner
USA	+ 108	156	- 48
Kina	- 50	17	- 67
Rusland	+ 131	35	+ 96
Storbritannien	- 29	38	- 67
Japan	+ 151	102	+ 49
Frankrig	+ 82	65	+ 17
Tyskland	+ 19	33	- 14
Australien	+ 53	80	- 27

Dette er formentlig det bedste mål for udviklingen fra 2016 til 2017. Tallene viser, at kun Rusland og de to kommende OL-værtslande, Japan og Frankrig er gået frem. Ruslands fremgang skyldes i vidt omfang, at russiske atleter var udelukket fra OL i Rio i flere sportsgrene, men deres resultater er medregnet i 2017-tallene, hvis de opnåede placeringer ved årets VM. Især Kina og Storbritannien er gået tilbage. I begge tilfælde er der dog særlige forhold, der kan påvirke tolkningen af denne tilsyneladende tilbagegang.

Kina var ligesom Rusland og syv andre lande udelukket fra årets VM i vægtløftning, eftersom International Weightlifting Federation besluttede, at lande med mere end tre positive tests ved den re-testing af urinprøver fra OL i 2008 og 2012, der er foretaget af IOC, er udelukket fra VM. Dette gør resultaterne fra 2016 og 2017 mindre sammenlignelige. Ved OL i 2016 opnåede Kina 58 top 8-point i vægtløftning, hvilket modsvarer næsten hele nedgangen i top 8-point i de 'gamle' OL-discipliner.

Tilsvarende hænger størstedelen af nedgangen i Storbritanniens top 8-sum sammen med en kraftig tilbagegang i en enkelt sportsgren. I banecykling opnåede Storbritannien 82 top 8-point i 2016 men kun 34 i 2017. Nedgangen skyldes i vidt omfang, at flere topnavne holdt pause i den efter-olympiske sæson.

Ved de seneste tre OL har Storbritannien endvidere i banecykling evnet at løfte resultatniveauet betydeligt i forhold til resultaterne ved de umiddelbart foregående VM. Hvis de kan gøre det samme ved OL i Tokyo, er der foreløbigt intet, der tyder på, at Storbritannien ikke kan fastholde det meget høje niveau fra OL i Rio.

Udviklingen i markedsandele

Ud over de almindelige målinger af den absolutte medaljehøst og summen af top 8-point inddrager Idans måling også markedsandele. Dette er en relevant målemetode i den forstand, at antallet af medaljesæt – og dermed også den totale mængde top 8-point, der kan vindes – er steget over tid.

Udregner man markedsandele, tager man højde for, at en stigning i en nations sum af top 8-point kan skyldes, at der blot er kommet flere discipliner at vinde (og at man som nation tilfældigvis er konkurrencedygtig inden for den eller de på gældende discipliner) uden at det betyder, at ens konkurrenceevne i forhold til den internationale situation reelt er blevet bedre.

Med beregning af markedsandele vurderer man på en mere rimelig måde, hvor god en nation er til at fastholde eller udvide sine markedsandele i international elitesport. Tabel 5 viser en sådan beregning for udvalgte nationer.

Tabel 5: Udvalgte nationers resultater målt som markedsandel af samtlige top 8-point, 1996-2017, sommerolympiske discipliner

	1996	2000	2004	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	Atlanta	Sydney	Athen	Beijing				London				Rio	
USA	9,88 %	9,19 %	9,42 %	9,67 %	9,12 %	9,30 %	8,64 %	9,88 %	9,45 %	9,39 %	8,38 %	10,36 %	10,21 %
Kina	5,75 %	5,33 %	6,14 %	8,76 %	6,81 %	7,76 %	8,28 %	7,60 %	6,41 %	6,83 %	7,46 %	6,77 %	5,70 %
Frankrig	4,44 %	4,61 %	3,83 %	4,31 %	4,38 %	4,55 %	4,47 %	3,80 %	3,70 %	4,57 %	4,12 %	4,29 %	5,56 %
Storbritanien	2,01 %	3,10 %	3,52 %	4,52 %	5,03 %	5,08 %	5,34 %	6,38 %	4,86 %	5,11 %	4,97 %	6,19 %	5,36 %
Tyskland	7,67 %	6,62 %	5,70 %	4,52 %	6,32 %	5,40 %	5,34 %	5,03 %	6,17 %	5,62 %	5,30 %	4,45 %	4,17 %
Australien	4,41 %	5,72 %	5,05 %	4,66 %	3,93 %	3,98 %	4,09 %	3,91 %	3,12 %	4,15 %	3,67 %	3,63 %	3,70 %
New Zealand	0,76 %	0,58 %	0,88 %	1,12 %	1,14 %	1,31 %	1,70 %	1,54 %	1,73 %	1,68 %	1,96 %	1,80 %	1,65 %
Sverige	1,38 %	1,33 %	1,16 %	0,96 %	1,03 %	1,08 %	1,06 %	1,11 %	1,09 %	1,29 %	1,02 %	1,16 %	1,04 %
Danmark	1,08 %	0,84 %	0,89 %	0,79 %	1,38 %	0,75 %	1,00 %	1,33 %	1,18 %	1,13 %	1,16 %	1,19 %	0,88 %
Norge	0,91 %	0,73 %	0,62 %	0,85 %	0,62 %	0,60 %	0,60 %	0,41 %	0,37 %	0,32 %	0,26 %	0,26 %	0,55 %

Som det kan ses, slår nedgangen i det absolutte antal medaljer og top 8-point også ud på den danske markedsandel, der falder fra 1,19 pct. i 2016 til 0,88 pct. i 2017. I forhold til gennemsnittet i perioden 2013-16 er markedsandelen faldet 25 pct. Dette er en særdeles markbar nedgang, og markedsandelen ligger nu på samme niveau som i 2000-tallet, hvis man ser bort fra det usædvanligt gode år i 2009.

Som det ligeledes er tilfældet med de absolutte målinger, fastholder Sverige nogenlunde sin markedsandel, mens Norge går frem. New Zealand går en anelse tilbage, men ligger ellers stabilt højt, og det er tydeligt en nation, der særligt i 2010'erne har hævet sin internationale konkurrenceevne. Dette hænger bl.a. sammen med, at de direkte økonomiske tilskud til topsatsninger er voldsomt forøget de senere år i landet (Storm & Nielsen, 2015).

Den danske tilbagegang skyldes primært et svækket præstationsniveau i de sportsgrene, der var på det olympiske program ved OL i Rio. I mindre omfang skyldes det dog også, at antallet af OL-discipliner er udvidet betydeligt i 2020, og at der er sket ændringer i disciplinerne i etablerede OL-sportsgrene.

Der er således kommet 33 nye discipliner til, heraf 18 i fem nye sportsgrene (baseball/softball, karate, klatring, skateboard og surfing). Der er endvidere kommet nye og andre discipliner i nogle af de etablerede OL-sportsgrene (bl.a. 3x3 basketball og holdkonkurrencer med kønsmixede hold i atletik, bueskydning, judo, svømning og triatlon).

Denne udvidelse af OL-programmet er til ugunst for Danmark. Danmark vandt i 2017 ingen top 8-point i de nye sportsgrene, og kun Rune Gifborg, der er europamester i den nye park skateboard-disciplin, er kandidat til en topplacering i en af de nye OL-sportsgrene.

Også i henseende til nye discipliner i de etablerede OL-sportsgrene er programændringen til ugunst for Danmarks markedsandel. Banecyklingens parløb er genindført, hvilket skulle forbedre Danmarks top 8-pointsum og måske også medaljehøsten, men dette kan næppe opveje fjernelsen af letvægtsfireren, hvor Danmark har vundet medaljer alle seks gange, hvor bådtypen har været på programmet ved OL.

Også 50 m. liggende riffelskydning er blevet fjernet fra OL-programmet. I denne disciplin var Torben Grimmel både i 2016 og 2017 verdensranglistens nr. 1, og han vandt dette års World Cup finale.

Hvis disse to discipliner fortsat var på OL-programmet, ville Danmarks top 8-pointsum sandsynligvis være 14-16 point højere, hvilket svarer til mere end halvdelen af faldet i top 8-point siden 2016. Man kan i dette perspektiv hævde, at konkurrenceevnen ikke er svækket i det omfang, som tallene tyder på, eftersom tilbagegangen delvis skyldes ændringer i OL-programmets sammensætning.

Danmarks justerede konkurrenceevne: Sommersport

Ud over de overordnede normale mål for konkurrenceevnen i elitesport giver det også mening at inddrage et såkaldt 'justeret' mål. Selvom den foreliggende litteratur på området peger på, at det direkte input af ressourcer i elitesportssystemet formentlig er den mest præcise faktor for bestemmelse af en nations konkurrencedygtighed (De Bosscher, 2007; De Bosscher et al., 2015), er det indlysende, at forskellige typer af makroforhold ligeledes har indvirkning.

En stor befolkningsmasse eller en særligt rig nation vil alt andet lige have bedre forudsætninger for at skabe et elitesportssystem, der kan påvirke konkurrencekraften i gunstig retning. Fx har Kina en fordel pga. sit enorme befolkningsunderlag, ligesom USA med verdens største bruttonationalprodukt (BNP) har et velstandsniveau, der direkte eller indirekte påvirker mulighederne for succes.

Det er interessant at se, hvordan de konkurrencedygtige nationer klarer sig, når man tager højde for deres baggrundsforhold. Derfor har Idan løbende vurderet konkurrenceevnen med inddragelse af en metode, der tager højde for befolkningsmæssige, økonomiske, politiske og religiøse elementer. Man kan diskutere inddragelse af antallet af faktorer og rimeligheden i de enkelte faktorer, men af hensyn til sammenligneligheden bagud fastholdes tilgangen i dette notat.

Modellen, der anvendes, er en standard OLS-regression med variable vedr. BNP, population, religiøse (muslimsk land/eller ej), og politik (tidligere østblok-land). Ideen er at bruge de faktiske data vedr. top 8-point i forhold til de i modellen forudsagte med henblik på at

se om de inddragede nationer over- eller underpræsterer, når man tager de ovenfor omtalte forhold i betragtning.¹⁰

Af Tabel 6 kan ses de såkaldte residualer, der er beregnes på baggrund af modellen. Talværdier over 0 er et udtryk for, at den pågældende nation overpræsterer i forhold til sine baggrundsforudsætninger, mens tal under 0 er udtryk for en underpræstation. Tabellen indeholder rangeringen af de udvalgte nationer for de sidste tre år (2015, 2016 og 2017) efter denne metode.

Tabel 6: Rangering af nationer efter 'residual', dvs. overpræstation i forhold til baggrundsforudsætninger (top-10 plus udvalgte nationer)

	2015		2016		2017	
	Placering	Residual	Placering	Residual	Placering	Residual
Jamaica	1	2,65	1	2,65	1	1,93
Mongoliet	2	1,96	11	1,23	2	1,91
New Zealand	3	1,94	3	1,90	3	1,69
Kenya	4	1,91	2	2,14	4	1,61
Australien	7	1,44	8	1,49	5	1,36
Cuba	8	1,44	6	1,58	6	1,33
Storbritannien	9	1,34	5	1,59	7	1,26
Holland	6	1,48	13	1,18	8	1,20
Niger					9	1,17
Bahrain					10	1,16
Aserbajdsjan	5	1,60				
Grenada	10	1,29	4	1,61		
Danmark	13	1,15	12	1,21	22	0,77

Det fremgår af tabellen, at Danmark overpræsterer, når man tager hensyn til modellens inddragede variable, men der er tale om en betydeligt mindre 'overpræstation' i forhold til de to foregående år.

Rangeringen af nationer i forhold til overpræstation viser for de fleste nationers vedkommende ret små udsving fra år til år, men Danmark er faldet en hel del ned i hierarkiet i 2017. Dette styrker indtrykket af tilbagegang for dansk elitesport i 2017.

På trods af et lidet vellykket VM i atletik fremstår Jamaica fortsat som den mest overpræsterende nation. Fire lande på årets top-10 liste er monokulturer i henseende til elitesport i den forstand, at de kun har top 8-placeringer i en enkelt sportsgren: Jamaica, Kenya og Bahamas i atletik og Niger i taekwondo.

¹⁰ Metoden er nærmere beskrevet i Storm et al. (2016). Årets model er som de forrige år testet for almindelige modelforudsætninger, og resultaterne tyder ikke på brud. Enkelte nationer (outliers) er ekskluderet fra den endelige model med henblik på at skabe den mest robuste af slagsen. Data vedr. BNP (ppp) og population er hentet fra IMF.org. Det skal bemærkes, at 2016-modellen, der sammenlignes med, er beregnet med tal for oktober 2016, der dog burde være rimelige proxyer for 2016-tal.

Mongoliet er også kun konkurrencedygtig i nogle få sportsgrene. Blandt de øvrige nationer er New Zealand og Australien som vanligt i top. Også Storbritannien og Holland er blandt de nationer, der overpræsterer mest.

Udviklingen i Danmarks konkurrenceevne: Vinterolympiske discipliner¹¹

Som nævnt indledningsvist har Idans tidligere analyser af den danske konkurrenceevne i international elitesport været fokuseret på de sommerolympiske discipliner. Det er naturligt, da der er en beskeden satsning på vintersport, og Danmark ikke har de klimamæssige forudsætninger for at blive konkurrencedygtig i vintersport.

På den anden side har Danmark gennem tiderne vundet enkelte medaljer i vintersportsgrene. Senest har Team Danmark udtaget to curlinghold til det kommende vinter-OL, og i sammenligning med vores nordiske nabolande opstår spørgsmålet om, hvorvidt det alligevel ikke giver mening at inddrage det forhold, at nogle af disse lande har vintersport som deres hovedsatsningsområde.

Når Danmark i årene frem mod 2016 er blevet nr. 1 i Norden, er det ret beset kun, når man isoleret set kigger på sommersport. Norge bruger f.eks. store ressourcer på at blive konkurrencedygtig i vintersport og ligger som følge deraf lavere resultatmæssigt i de sommerolympiske discipliner. Omvendt klarer Norge sig særdeles godt i disciplinerne på vinter-OL-programmet.

I Storm og Nielsen (2017) inddrager dette notats forfattere derfor vintersport for at gøre den samlede betragtning mere nuanceret. Nedenfor følger vi op på denne måling.

Udviklingen i medaljehøsten

Tilgangen er parallel til vurderingen af konkurrenceevnen i de sommerolympiske discipliner og viser, at Danmark kun høster ganske få medaljer. Ud over den hidtil eneste danske vinter-OL-medalje (sølvmedaljen til Helene Blach Jensens curlinghold i 1998) er det over tid blevet til i alt 8 VM-medaljer, alle i curling. Siden 2007 er det kun blevet til en enkelt dansk medalje ved VM i OL-disciplinerne, da Rasmus Stjernes curlinghold vandt sølv i 2016.

Udviklingen i top 8-point

Summen af Danmarks top 8-point er beskeden, som det fremgår af Tabel 7. Det er gennem årene dog blevet til en del top 8-point i curling. Endvidere er det danske ishockeylandshold to gange blevet blandt de otte bedste i VM. I 2017 blev det til et enkelt dansk top 8-point til Elena Møller Rigas i hurtigløb på skøjter i disciplinen samlet start, der for første gang er med ved det kommende OL i PyeongChang.

¹¹ I Storm og Nielsen (2017) inddrager dette notats forfattere, ud over de nedenfor viste resultatanalyser, også det justerede mål for dansk konkurrenceevne i vintersport, sådan som det er i gjort i forbindelse med sommersportsresultaterne. Det er udeladt her, men det er helt oplagt, at Danmark underpræsterer i vintersport i forhold til de inddragede modelfaktorer.

Det er dog udelukkende i curling, at Danmark over tid har vist sig konkurrencedygtig på top 8-niveau i vinter-OL-disciplinerne, og i den henseende er der tale om tilbagegang. Siden det mandlige curlingholds VM-sølv i 2016 er det gået voldsomt ned ad bakke ved VM og EM. Herrerne er dumpet helt ned i Gruppe C i EM og kan i bedste fald først igen deltage i VM i 2021.

Norge er suverænt i toppen blandt de nordiske lande, om end resultaterne går noget tilbage i forhold til det usædvanligt gode år i 2016. Norges resultater er dog snarere tilbage på det tidligere niveau, og der er på baggrund af resultaterne i årene siden sidste OL - og ikke mindst resultaterne i de hidtidige World Cup konkurrencer i denne sæson - gode chancer for, at Norge bliver bedste nation ved det forestående OL, ligesom det var tilfældet ved OL i 2014.

Tabel 7: Udviklingen i top 8-point, vinterolympiske discipliner, 1994-2017 (OL) og mellempiske år (2010-2017), udvalgte nationer

Placering (2017)		1994	1998	2002	2006	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	USA	151	205	372	292	356	280	359	329	312	315	346	390
2	Tyskland	249	282	372	337	322	379	324	306	245	358	342	367
3	Canada	148	163	205	284	341	323	393	304	282	274	275	352
4	Norge	271	243	266	239	247	312	305	343	301	295	449	304
5	Rusland	255	194	201	261	182	230	261	300	378	315	279	244
6	Østrig	111	210	238	216	219	227	271	213	192	248	195	218
7	Frankrig	86	89	118	132	144	150	219	196	169	216	250	202
8	Holland	55	127	101	97	105	146	181	177	219	160	150	185
9	Schweiz	92	92	121	157	128	107	138	151	150	150	153	175
10	Japan	83	141	77	66	85	78	114	130	120	110	127	147
11	Italien	206	140	147	164	93	206	118	121	142	131	160	134
12	Kina	50	74	79	111	123	113	124	114	145	133	108	126
12	Sverige	57	42	79	150	145	150	144	137	149	136	87	126
14	Sydkorea	65	61	53	91	140	102	95	116	77	92	81	104
15	Tjekkiet	24	46	41	57	62	49	48	60	107	131	104	100
16	Finland	78	117	102	110	75	118	77	84	71	57	66	96
17	Storbritannien	22	19	16	26	28	29	39	65	48	48	47	54
18	Polen	8	13	23	29	60	45	42	71	70	57	15	48
19	Australien	11	7	20	24	32	28	15	57	39	44	26	40
20	Ungarn	0	0	1	9	7	0	0	6	5	24	30	38
21	Slovenien	31	19	20	12	49	73	72	89	97	81	51	33
22	New Zealand	1	0	0	0	0	14	15	6	14	0	19	28
23	Letland	1	21	3	20	20	17	18	22	36	38	40	26
24	Ukraine	31	39	10	21	10	31	22	45	28	17	29	22

32	Denmark	0	7	2	1	4	5	0	6	6	1	10	1

Udviklingen i markedsandele

Også målt på markedsandele har Danmark på intet tidspunkt været over 0,3 pct., som det fremgår af Tabel 8. Norges markedsandel er i flere år næsten 10 pct., og i enkelte over.

Tabel 8: Udviklingen af markedsandele, 1994-2017 (vinter-OL) samt mellemolympiske år 2010-2017, udvalgte-nationer

Placering (2017)		1994	1998	2002	2006	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	USA	6,87%	8,41%	13,17%	9,61%	11,49%	8,53%	10,33%	9,32%	8,83%	8,90%	9,81%	10,75%
2	Tyskland	11,33%	11,57%	13,17%	11,09%	10,39%	11,54%	9,33%	8,67%	6,93%	10,12%	9,70%	10,11%
3	Canada	6,73%	6,69%	7,26%	9,34%	11,01%	9,84%	11,31%	8,61%	7,98%	7,74%	7,80%	9,70%
4	Norge	12,33%	9,97%	9,42%	7,86%	7,97%	9,50%	8,78%	9,72%	8,52%	8,34%	12,73%	8,38%
5	Rusland	11,60%	7,96%	7,12%	8,59%	5,87%	7,01%	7,51%	8,50%	10,70%	8,90%	7,91%	6,72%
6	Østrig	5,05%	8,62%	8,43%	7,11%	7,07%	6,91%	7,80%	6,03%	5,43%	7,01%	5,53%	6,01%
7	Frankrig	3,91%	3,65%	4,18%	4,34%	4,65%	4,57%	6,30%	5,55%	4,78%	6,10%	7,09%	5,57%
8	Holland	2,50%	5,21%	3,58%	3,19%	3,39%	4,45%	5,21%	5,01%	6,20%	4,52%	4,25%	5,10%
9	Schweiz	4,19%	3,78%	4,28%	5,16%	4,13%	3,26%	3,97%	4,28%	4,25%	4,24%	4,34%	4,82%

12	Sverige	2,59%	1,72%	2,80%	4,93%	4,68%	4,57%	4,15%	3,88%	4,22%	3,84%	2,47%	3,47%

32	Danmark	0,00%	0,29%	0,07%	0,03%	0,13%	0,15%	0,00%	0,17%	0,17%	0,03%	0,28%	0,03%

Samlet er de danske resultater i de vinterolympiske discipliner altså pauvre, men det skyldes som nævnt den svage danske satsning og de klimatiske forudsætninger herhjemme. Det er tæt på utænkeligt, at det i fremtiden kommer til at ændre sig andet end helt marginalt.

Opsamling og perspektivering: Hvor er dansk elitesport på vej hen?

Dette notat har søgt at give et aktuelt indblik i dansk elitesports internationale konkurrenceevne. Analysen viser, at de danske resultater i 2017 i de sommerolympiske discipliner er faldet tilbage i niveau efter en årrække med fremgang, der i hvert fald indtil videre toppede i 2016 ved OL i Rio.

På positivsiden står, at der stadig er stor spredning i antallet af sportsgrene, som danske atleter henter resultater hjem i, hvilket tyder på en god bredde i eliten. Men målt på medaljer og især top 8-point, markedsandele og justeret for økonomiske, politiske, religiøse og befolkningsmæssige forskelle mellem nationerne er der tale om en aktuel svækket konkurrenceevne, selv om en del af tilbagegangen skyldes ændringer i OL-programmets sammensætning.

I de vinterolympiske discipliner ligger Danmark samtidig helt i bund. Dette bunder delvis i en svag satsning på de vinterolympiske discipliner og hænger endvidere sammen med, at Danmark aldrig har været en vintersportsnation. Dette i sig selv giver derfor ikke anledning til at stille spørgsmål til den danske elitesportsmodels generelle konkurrencedygtighed.

Derimod er det centrale spørgsmål, hvordan nedgangen i de sommerolympiske discipliner skal tolkes. Er den udtryk for en reel og vedblivende tilbagegang i konkurrenceevnen for danske (sommer-)atleter, eller er der snarere tale om midlertidig 'pause' – eller et bump – i den ellers konstante og pæne fremgang, der har præget udviklingen de senere år?

Det forhold er der ikke et klart svar på. På den ene side kan det synes skuffende, at de danske resultater falder så mærkbart som de gør i 2017. Det er uventet, når man ihukommer den store grad af stabilitet, der har været i den foregående olympiske periode. På den anden side er det netop den foregående stabilitet, der gør det vanskeligt at konkludere, at den danske konkurrenceevne skulle være på vej ned.

Der heller ikke noget, der tyder på, at der over natten er sket afgørende ændringer i det danske elitesportssystem, der skulle betyde en mere dybdegående nedgang i konkurrenceevnen, sådan som det ret klare fald i årets resultater måske umiddelbart kunne tolkes.

Tværtimod viser den foreliggende viden i vid udstrækning, at det danske system er konkurrencedygtigt (Storm, Nielsen, et al., 2016), ligesom det er blevet mere konkurrencedygtigt over tid – omend det altså primært er i de sommerolympiske discipliner.

Tilfredsheden med det danske elitesportssystem blandt de støttede specialforbund, landstrænere, sportschefer og atleter er også høj, hvilket den i øvrigt har været i de seneste år (Storm, Rask, & Holskov, 2016).

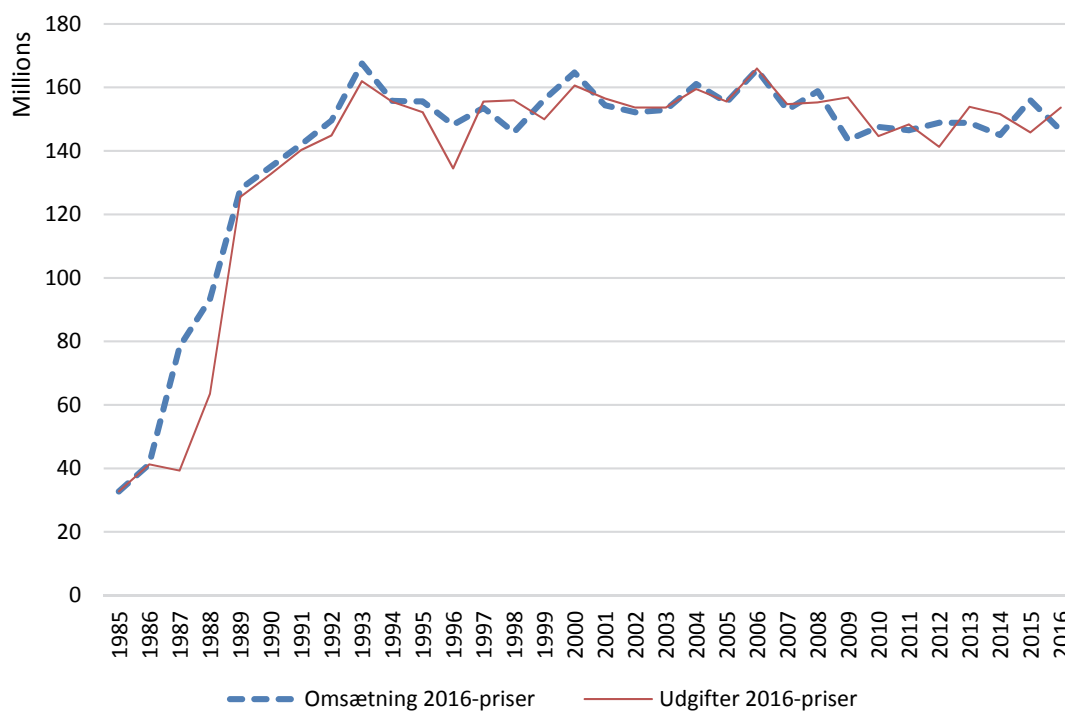
Men der er givetvis flere mulige svar på spørgsmålet. Et af svarene kan rimeligvis baseres på sammenhængen mellem finansiering og konkurrenceevne. Mange undersøgelser viser, at et lands konkurrenceevne i internationale konkurrence for en meget stor dels vedkommende hænger sammen med, hvor mange penge der investeres i elitesporten.

Andre faktorer er selvsagt også afgørende, og de kan i bedste fald modvirke effekten af faldende ressourcetildeling, men det er givet, at flere midler oftest fører til bedre resultater.

Figur 2 viser Team Danmarks omsætning og samlede udgifter siden institutionens oprettelse i 1984 og frem til seneste offentliggjorte årsrapport i 2016.¹²

Det fremgår, at såvel omsætning (inkluderende sponsorindtægter, fondstilskud, statslige tilskud mv.) som udgifter (alle typer) udviser tendens til et let fald i den periode i 2010'erne, hvor dansk elitesport oplevede fremgang, i forhold til de foregående 15-20 år.

Figur 2: Team Danmarks omsætning og samlede udgifter mio. kroner, 1985 – 2016, 2016-priser

¹² Tiden frem mod start 1990'erne er præget af store stigninger i overskuddet fra tips- og lottospil herhjemme, og som Team Danmark modtager størstedelen af sine midler fra. Siden har udviklingen været mere moderat, hvilket også har påvirket de direkte statslige tilskud til institutionen.

Dette er formentlig til en vis grad modvirket gennem øgede indirekte ressourcer, fx samarbejdet med de danske såkaldte 'elitekommuner', der tilfører indirekte ressourcer til dansk elitesport.¹³

Selvom det er svært at sammensætte et pålideligt billede af de samlede ressourcer anvendt til dansk elitesport, er der meget, der tyder på en mindre relativ forringelse af dansk elitesports finansieringssituation. Det gør det i sig selv sandsynligt, at dansk elitesport på lidt længere sigt får svært ved at fastholde det meget høje niveau ved OL i 2012 og 2016 og årene imellem de to OL.

Et andet svar på spørgsmålet kan baseres på et mere detaljeret blik på resultaterne i 2017 i forhold til de foregående år. Tabel 9 viser, hvilke idrætsgrene der har opnået top 8-point i det seneste tiår.

Heraf ses, at nedgangen i 2017 set i forhold til året forud bunder i tilbagegang i cykling, sejlsport, svømning og håndbold.

Tabel 9: Top 8-point fordelt på sportsgrene, sommerolympiske discipliner 2018-2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Atletik								5	7	
Badminton	13	25	23	26	29	17	17	25	13	21
Boksning		4								
Bordtennis		4			4					
Brydning		13			8	4		7	7	
Bueskydning		2		1	1	14				
Cykling	17	31	12	2	12	19	18	6	23	14
Fodbold									1	
Fægtning							2	5		
Håndbold	2	9	9	12	3	13	7	7	8	3
Kano og kajak	11	5	6	2	11	7	6	10	13	14
Ridning	6	4	6	9	5	6	2		3	10
Roning	16	8		12	26	11	8	16	13	14
Sejlsport	11	13	3		13	10	18	15	17	10
Skydning		2	3	3	7	8	3	5	4	4
Svømning	10	2	13	33	25	30	44	31	26	14
Tennis		5	8	8	4					6
Triathlon	1									
Volleyball				4						
	87	147	83	112	148	139	125	132	135	110

¹³ Det skal også nævnes, at Danmarks Idrætsforbund fremadrettet har afsat yderligere ressourcer til (sub)eliten med henblik på at støtte forbund, der ligger uden for Team Danmarks støttekoncept. Samlet summer det op i finansieringsregnskabet, og kan tænkes at virke kompenserende.

Andre idrætsgrene såsom badminton og ridning klarede sig bedre i 2017 end året før, men ikke tilstrækkeligt til at opveje tilbagegangen i andre af dansk elitesports paradeidrætsgrene. I de fleste sportssgrene er der dog ikke på lidt længere sigt tale om en nedadgående tendens, men snarere en række tilfældige udsving fra år til år.

Fremtidsperspektiverne er positive for cykling og håndbold med konstant fremragende resultater i VM på junior- og ungdomsniveau. Den eneste idrætsgren, hvor resultaterne i 2017 var markant ringere end alle de senere år, er svømmesporten, hvor der er et generationsskifte i gang.

Her kan der næppe forventes samme niveau fremover som i 2011-16, men resultaterne fra det nylige kortbane EM med topplaceringer til nye navne kunne tyde på, at tilbagegangen næppe bliver så kraftig og langvarig, som man ellers kunne forvente.

Det er således mere nærliggende at antage, at den aktuelle nedgang er udtryk for et midlertidigt dyk i resultathøsten oven på en periode med stort set udbrudt fremgang, der toppede i 2016 ved de sommerolympiske lege.

Der er også grund til at være varsom med at lægge alt for meget i internationale resultater i årene efter OL. Mange topatleter trapper ned i år efter OL, og resultaterne kan bl.a. af denne grund være lidt mindre pålidelige udtryk for de reelle styrkeforhold. Rosporten er det mest markante udtryk for dette.

Alt i alt er der dog meget, der tyder på, at det generelt svækkede konkurrenceniveau i 2017 er et forvarsel om en svagt, snarere end markant, faldende dansk konkurrenceevne i de kommende år, omend der givet vis kan komme store udsving omkring en sådan trend.

På kort sigt skyldes tendensen hovedsageligt afslutningen af dansk kvindesvømmnings guldalder, og det heraf følgende generationsskifte.

På længere sigt er det sandsynligt, at den danske konkurrenceevne inden for international elitesport vil falde svagt, medmindre Team Danmark og resten af elitesportssystemet finder nye veje til at generere øgede midler til eliteidrætten.

Om forfatterne

Rasmus K. Storm er analyse- og forskningsleder ved Idrættens Analyseinstitut og adjungeret lektor (20 pct.) ved NTNU Handelshøyskolen, Trondheim.

Klaus Nielsen er professor ved Birkbeck, University of London.

Litteraturhenvisninger

- De Bosscher, V. (2007). *Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success: Dissertation presented in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor in Physical Education*. VUBPRESS, Brussels.
- De Bosscher, V., Shibli, S., Westerbeek, H., & Van Bottenburg, M. (2015). *Successful Elite Sport Policies: An International Comparison of the Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success (SPLISS 2.0) in 15 Nations*. Maidenhead: Meyer and Meyer Sports.
- Nielsen, K., & Storm, R. K. (2014). En ny dansk guldalder? Danmarks resultater i den skærpede konkurrence om medaljer. In S. Willeberg & K. Schäfer (Eds.), *1984 - Team Danmark - 2014: Jubilæumsskrift i anledning af Team Danmarks 30 år* (pp. 64–83). Brøndby: Team Danmark.
- Storm, R. K., & Nielsen, K. (2013). *Dansk elitesport i fremgang: Notat*. Copenhagen. Retrieved from <http://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/dansk-elitesport-i-fremgang/b1e67438-642b-4d22-a1d2-a38400c02a2b>
- Storm, R. K., & Nielsen, K. (2015). *Danske eliteresultater 2014: Danmark fastholder historisk høj konkurrenceevne i international elitesport*. Copenhagen. Retrieved from http://www.idan.dk/media/3505439/Danmark-fastholder-historisk-hoej-konkurrenceevne-i-international-elitesport_2015.pdf
- Storm, R. K., & Nielsen, K. (2017). Er Skandinavien konkurrencedygtig? Danmark, Norge og Sveriges historiske resultater i international elitesport. In T. Busch, J. O. Olaussen, & I. J. Pettersen (Eds.), *Bred og spiss! NTNU Handelshøyskolen 50 år: En vitenskabelig jubilæumsantologi* (pp. 364–380). Oslo: Fagbokforlaget.
- Storm, R. K., Nielsen, K., & Thomsen, F. (2016). Can a small nation be competitive in the global sporting arms race? The case of Denmark. *Managing Sport and Leisure*, 21(4), 181–202. <http://doi.org/10.1080/23750472.2016.1243993>
- Storm, R. K., Rask, S., & Holskov, U. (2016). *Team Danmark brugerundersøgelse 2016*. København. Retrieved from <http://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/team-danmark-brugerundersogelse-2016/db8a16e6-c47a-47bf-980a-a6de008ffb5d>
- Team Danmark (2017). *Flot dansk sportsår i 2017*. (<http://www.teamdanmark.dk/Presse/Nyhedsarkiv/2017/December/27-12-Flot-sportsaar.aspx>).

